

BISERIC'A si SCOL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Duminec'a.

III. 549

Pretiuu abonamentului:		Pretiuu insertiuniloru:		Corespondintiele sè se adreseze Redactiunei dela „BISERIC'A si SCOL'A“ in Aradu, la institutul pedagogicu-teologicu, éra banii la secretariatulu consistoriului romann ortodoxu din Aradu.
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . .	5 fl.— cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu		
„ „ „ „ „ $\frac{1}{2}$ anu . . .	2 „ 50 „	cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte		
Pentru Romani'a si strainetate pe anu . . .	7 „ — „	4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.		
„ „ „ „ „ $\frac{1}{2}$ „ 3 „	50 „			

Invitare la abonamentu

pentru

„BISERIC'A si SCOL'A“

pe anulu 1879.

Pretiuu abonamentului remane si pentru viitoriu celu de mai nainte, adeca:

Pentru Austro-Ungaria 5 fl. v. a. pe anu, si 2 fl. 50 cr. pe diumatate de anu.

Pentru Romania si strainatate 7 fl. v. a. pe anu, si 3 fl. 50 cr. pe diumatate de anu.

Abonamentele se potu face mai cu inlesnire prin asemnatiuni postale.

Rugamu dara pe on. abonenti vechi câtu si pe cei noi se-si insinue de timpuriu abonamintele lor, ca se nu intrerupemu espedierea fóiei si se ne putemu orientá in privinti'a tiparirii esemplarielor.

Redactiunea.

Anulu nou!

Iéta unu momentu, ce se pare, cà se repetiesce pré iute, unu momentu, ce cu tóte acestea si-sustiene cu destula taria valórea si farmeculu seu atátu facia de individi, câtu si facia de popóre. Esista fara indoiéla in internulu nostru ceva, ce ne face, ca chiar in acést'a di se fimu cuprinsi de o preocupatiune, unu ce, carele ne spune, cà chiar astadi ne gasimu intr'o situatiune, intr'unu momentu de mare insemnatare pentru viéti'a. Da, momentulu este de importantia. In faci'a fiecarui din noi observi astadi o schimbare, o emotiune, ér in acésta stare ne strepune convingerea, cà viéti'a si activitatea nóstra este legata de timp.

Timpulu, acestu factoru insemnatu in viéti'a muritoriloru, elu, carele desvólta, si consuma tóte, elu, carele scóte la lumina cele mai ascunse taine, si éراس

o multime de lucruri cunoscute le da uitării, si le acopere cu velulu intunerecului, este pentru omenime o admonitiune fórté puternica. Elu ne dice cu voce inalta, se nu perdemu nici decátu din vedere scopulu, ce-lu urmarimu prin acésta lupta continua, ce o numimu viéti'a. Elu este indemnulu celu mai puternicu de a usá de fiecare momentu, si a ne oferí între orié impregiurári puterile, de cari dispunemu in servitiulu acestui scopu divin.

Póte cà nici odata nu este mai puternica acésta admonitiune, ca chiar astadi, cand ne despartimu de unu intervalu de timp, cand ne luamu adio pentru eternitate dela anulu espiratu, si intrámu intr'unu anu nou.

Anii trecu iute. Ei fugu cu intiél'a ventului, si, durere, nu se mai intorcu. Cele ce le amu vediutu, si petrecutu in decursulu aniloru espirati remanu inse pentru noi totu atátea suveniru, totu atátea momente de valóre si interesu pentru acél'a, carele s'a deprinsu a priví in oglind'a trecutului icón'a viitorului.

Este mandru individulu, pe care o sórte norocósa si o activitate neobosita l'a ridicatu in pusetiunea de a puté priví in trecutul seu fapte maretie. O astfelu de stare produce intr'ensulu o ambitiune nobila, acelu motoru alu tuturor faptelor mari din lume. Mai mandru este inse, si trebue se fie poporulu, carele póte priví in trecutul seu evenemente si fapte mari seversite de acei'a, pe cari cu fala ii-numesce fii si consangeni sei. Trecutul nostru in biserica, in scóla, in viéti'a de statu, in viéti'a sociala si economica, este unu trecutu tristu. Dar este mare farmeculu, ce-lu posede pentru fiecare din noi. Elu ne infacisíéza unu tablou de fapte maretie, fapte, prin cari se constata de minune adevेरulu proverbului: „ap'a trece, petrile remanu.“

Istori'a nóstra este plina de fapte mari, este bogata in barbati de virtute si abnegatiune. Iéta aci cea mai mare avere a unui poporu! Fericita este natiunea, carea posede unu astfelu de tesauru, si

scie a se folosi de elu. „Barbatii mari atragu dupa sine pe altii multi. Ei devinu obiectulu admiratiunei generali. Er admiratiunea caracterulu nobile ne inaltia sufletulu, si lu-scote din catusile egoismului, a acelei stari, ce cu dreptu cuventu se numesce un'a din cele mai mari pedeci a nobletiei morali. Suvenirile barbatiloru, cari au escelatu prin idei si fapte mari ne strepunu in regiuni, in cari respiramu unu aeru mai curatu, si in cari ne gasimu inspirati de unu entusiasmu si unu doru de a seversí fapte maretie.“ (Smilles, der Character).

Anulu espiratu este pentru noi unu anu bogatu in evenemente si fapte mari. Unu poporu uitatu si desconsideratu constata prin tienut'a si forciile desvoltate, ca este mare, cand este chiamatu a-si apera interesele sale. Faptele seversite de elu constata, ca este demnu a ocupá loculu, ce-i compete in concertulu natiuniloru civilisate din lume.

Sunt insemnati laurii obtienuti de romani in anulu trecut pe terenulu literaturei si artei. Unu Alexandri si alti barbati de litere romani constataru prin operile loru prezentate criticei lumii, ca romanulu, elu, carele intre toti confratii sei latini a traitu, si traiesce intre cele mai grele impregiurari, elu, carele a avutu se indure in decursulu secliloru atatea suferintie, scie se-si face detori'a, scie se fie la inaltimea misiunei sale, cand respira aerulu libertatii. Elu este demnu de numele ce-lu porta, este demnu de confratii sei latini.

Resultatele amintite sunt totu atatea dovedi vii, ca vitregitatea timpuriloru, in cari amu traitu, si traimu, n'au pututu infrange peptulu, in carele vibreza acelu nobilu sange strebunu, n'au pututu nabusi intru nimicu puterile si capacitatea nostra de desvoltare. Ele sunt unu monumentu „aere perennius“, ca posedemu destule talente, pentru ca prin munca si diligintia se ne inaltiamu la nivoulu, ce ne compete in societatea poporeloru civilisate din lume. Ele au atrasu atentiunea lumei asupra nostra, si astadi avem motive de ajunsu, pentru ca se putem spera, ca lumea se va deprinde a ne stimá pe viitoriu in mesura mai mare, decatu ce se intempla acest'a pana aci.

Meritulu celu mai mare alu fapteloru amintite este inse, ca ele sunt nisce fapte de modelu atatu pentru generatiunea actuala catu si pentru generatiunile viitorie. Ele sunt si remanu pentru toti timpii unu scumpu tesauru, unu obiectu de admiratiune, si precum odiniora admiratiunea lauriloru obtienuti de Miltiade in lupt'a dela Maraton au produsu din tenerulu Temistocle pre invingetoriulu dela Artemisiu si Salamis: tocma asia, suntem indreptatiti a spera, va produce admiratiunea lauriloru eroului dela Montpellier si a celorlalti in generatiunea actuala si cele viitorie o multime de eroi pe tote terenele.

De insemnate si bogatu in esperientie este anulu espiratu si pentru cerculu mai restrensu, in carele ne gasimu, pentru vieti'a nostra de aici de acasa. Erau adeca diece ani, de cand prin statutulu organicu ni se crease in vieti'a si desvoltarea nostra

o noua situatiune. Impregiurari fatali nu permisesera in timpul din urma, ca congresulu, reprezentanti'a intregi noiastre provincie mitropolitane sa functioneze regulatu. Sub astfelu de impregiurari, este pre naturalu, era impededata si functionarea cu succesu a celorlalte foruri din organismulu bisericei. Astfelu o multime de cause de mare valore suferiau. In fine succese in anulu espiratu parintescei ingrigiri a Escelentiei Sale, parintelui arhiepiscopu si metropolitulu actualu, Mironu Romanulu, a delaturá tote pedecile, si multiemita ceriului, biserice'a si-vediu in tomn'a trecuta intruniti reprezentantii clerulu si poporulu in congresulu nationalu-bisericescu.

Erau multe agendele, ce asteptau o deliberare urgenta. Tote cestiunile, de cari era se se ocupe congresulu, erau totu atatea cestiuni grele, cestiuni, cari recereau multa precautiune si tactu. Cu tote acestea resultatele activitatii congresulu, decisiunile luate de reprezentanti'a clerulu si poporulu ne promitu multu. Ele sunt inse, ca tote operile corpuriloru legiuitorie nisce principie, nisce norme, a caroru valore se vede, si se pote cunoasce numai in decursu de ani, dupace se aplica in vieti'a poporulu, pentru carele sunt destinate. Suntem indreptatiti inse a presupune, ca organele chiamate a lucra pre bas'a directiunei si principiiloru indigitate de congresu, voru fi la inaltimea misiunei loru, si astfelu operile lui voru produce resultatele dorite pentru biserice'a si scol'a nostra.

Activitatea congresulu din anulu espiratu, credemu, ca cu dreptu cuventu o putemu numi insemnata. Elu tracta, si delibera o multime de cause de mare insemnate pentru viitoriulu nostru pe terenulu culturalu, bisericescu si scolasticu.

Elu lua sub discussiune, si se pronuncia asupra infintiarii duoru episcopii noue in provinci'a nostra mitropolitana, asupra infintiarii unei facultati teologice si unei preparandii de fete; elu tracta cestiunea retiparirii cartiloru bisericesci cu litere latine, se ocupa de a dou'a casatoria a pretiloru; Elu elabora unu regulamentu pentru afacerile parohiei, primi doue proceduri de mare necesitate pentru regularea modulu, dupa carele au se proceda organele noiastre administrative si judecatoresci; elu se ocupa de introducerea unoru imbunatatiri in administratiunea invetiamentulu, de cestiunea fondulu de pensiune invetiatorescu, de cestiunea scoliloru din granitia, de cestiunea fonduriloru comune ale dieceseloru Aradu si Caransebesiu etc.

Adeveratu, ca multe din cestiunile enumerate se decisera numai in principiu. Nutrimu inse convingerea si firm'a speranti'a, ca forurile, — caror'a li s'au incredintiatu aceste cestiuni spre studiare, si voru pune lucrulu la inima, si le voru aduce in stadiulu acel'a, ca congresulu urmatoriu se-se pota pronuncia asupra loru in modu definitivu.

Nu putemu nega, se ivira din cand in cand in decursulu desbateriloru congresulu si pasiunile, si voiau a-si face locu. Acestea sunt inse nisce lucruri de natura numai transitoria. Ele sunt de scusatulu intr'unu parlamentu, a carui vieti'a datéza de

unu timpu atátu de scurtu. Nu putemu negá mai departe, esista inca intre noi cutare simbure de cërta. Prudenti'a si circumspectiunea barbatiloru angagiati in servitiulu bisericeii produce in noi convingerea, cà elu mai curendu mai tardiu va disparé dintre fratiu de unu sange si de o religiune.

Am facutu acésta scurta reprivire asupra anului espiratu. Ni-o dictá acést'a positiunea, ce ocupámu, si seriositatea momentului, in care ne gasimu astadi.

Astadi intrámu intr'unu anu nou, intr'o viétiá noua. Ne amu apropiatu inse cu unu anu de tient'a, ce ne este prefipta. Mane poimane va cere dreptulu judecatoriu séma dela noi, cum amu intrebuintiatu timpulu celu scumpu alu vietii. Mane poimane ne va intrebá posteritatea, óre ce am facutu in viétiá, si cum ne amu folositu in decursulu acestei calatorii de bunurile reversate in atât'a abundantia de creatoriulu pe globula pamentului. Nu peste multu se va intrebá posteritatea, óre ce amu ereditu dela antecesorii nostri?

Fericitu este individulu, carele in ori ce momentu póte dice, nu amu traitu in daru in lume. Am lucratu, si prin activitatea mea mi-am folositu mie, am ajutat pe ai mei, am contribuitu prin puterile mele la desvoltarea societátií omenesci. Mai fericita este inse generatiunea, carea in faci'a momentului se póte despartí, de acésta lume, ducendu cu sine convingerea, cà prin o implinire corecta a detorintieloru impreunate cu viéti'a, urmatorii se voru gasí in o sórte mai buna.

Spiritulu timpului modernu este „mai multa lumina, mai multa cultura“. Éta aci indigitate medilócele, prin care se póte inaltia individulu ca si poporulu la scopulu supremu alu vietii sale. Éta aci acelu factoru, de carele este pendentá realisarea acelei stári maretie, ce o numimu fericire, si pe carea si-o doresee fiecarele din momentulu, in carele incepe a semtí si cugetá.

Póte ca astadi chiar medilócele, prin cari se ne caseigámu forciile necesarie ne sunt ingreuiate. Traimu in adeveru intre fórte grele impregiurári. Istori'a ne este inse marturia viia, cà antecesorii nostri inca nu au traitu in conditiuni mai bune. Betranii nostri erau inse adancu petrunci de ideí'a, cà greutátile si neazulu sunt scól'a virtutii. Ei lucrau din tóte puterile, pentru ca ne iubeau, intocma precum suntem si noi detori a iubi generatiunile viitórie.

Viitóriulu, acestu misteriu alu vietii omenesci este acoperitu cu unu velu desu, prin carele nu potu strebate ochii muritoriului. Cine scie, ce póte aduce diu'a de mane! Celu ce este condusu inse in totu momentulu de convingerea, cà si-a implinitu cu scumpetate detorintiele impreunate cu viéti'a, acél'a este liniscitu facia de totu ce are sè-se intemple. Elu le ascépta cu fruntea serina, cà-ci scie, cà de-lu va intempiná o sórte mai buna, acést'a este rezultatulu activitátií sale; de-lu voru ajunge neazuri si nenocirci, acelea nu voru proveni din vin'a sa.

Sunt grele impregiurári vietii actuali. Ele nu sunt inse atátu de viforóse, ca se ne tiena in lanturi, si se nu ne putemu indeplini detorintiele, ce le

avemu, ca unu poporu, carele voiesce se vieze, si merita viétiá.

Toti dorimu, si acceptámu o sórte mai buna, unu viitóriu mai ferice. Acésta sórte, acestu viitóriu, lu-vomu ajunge inse numai atunci, candu ne vomu concentrá tóte forciile, de cari dispunemu, in opulu celu mai mare alu omenimei, intru crescerea si luminarea poporului. „In educatiune esista misteriu celu mare alu omenimei. Ti-se umple inim'a de bucuria, cand ti-imaginezi, cà prin educatiune devine omenimea din ce in ce mai buna. Acésta imaginatiune ne face, se prevedemu in celu mai de aprópe viitóriu o sórte mai ferice a némului omenescu. O buna educatiune este isvorulu a totu ce este bunu in lume“ (Kant).

„Sluga nevrednica“ dise Salvatoriulu lumii celui ce ingropá talantulu in pamentu. Ce ne va dice noue, si de ce sórte va face partasi acelu dreptu judecatoriu individii, ce consituiescu poporulu romanu, daca vomu lasá, sè-se ingrópe talantii depusi in abundantia atátu de mare in poporulu nostru? Este or'a suprema a ne ocupá mai seriosu de afacerile vitali ale nóstre. Istori'a si evenimentele din timpulu din urma ne constatará, cà din poporulu nostru poti face totu ce voiesci. Nu ne trebuie nimicu altceví'a, decátu o activitate neobosita, diligintia si zelu in implinirea detorintieloru, ce le avemu ca individi si ca poporu, si „tóte ni se voru adaoge noue.“

Sub aceste auspicie dorimu publiculu nostru din inima „unu anu nou mai fericitu.“

Restaurarea comiteteloru si epitropieloru parochiali.

Incependu de astadi este chiamatu poporulu nostru din intréga provinci'a metropolitana la unu actu de mare importantia in cadrulu vietii nóstre constitutionale-bisericesci. Se implinescu adeca cei trei ani prescrisi de lege, de cand functionéza comitetele si epitropiele parochiali.

Mandatulu acestoru doue corporatiuni cu diu'a de astadi espira, si sínódele parochiali sunt chiamate de nou in sensulu §§-loru 18 si 23 din statutulu organicu a se dechiará asupr'a persóneloru, caror a voiescu a le incredintia destinele parochiei. Legea concrede parochiei a-si conduce tóte afacerile. Aceste afaceri sunt de mare valóre, cand considerámu, cà parochi'a este bas'a bisericeii, si cà pe bunastarea ei se baséza bunastarea si in florirea bisericeii intregi.

Parochi'a are o rola fórte insemnata in organismulu bisericeii. Ea este chiamata a-si alege oficiantii, a ingrigí de medilócele culturali si de religiositatea poporului, a-si administrá, si a ingrigí de inmultirea averei bisericesci si altele. Tóte aceste cestiuni reclama necessitatea de organe cu zelu si de bunu semtiu, fara de cari tóte ordinatiunile si cele mai salutarie dispusetiuni ale organeloru superióre bisericesci nu au nici o valóre. Organele superióre nu potu cunósce in fie care casu referintiele singurateceloru parochii, pentrucá le lipsesce mediloculu

celu mai puternicu, intuitiunea la faci'a locului. Astfeliu ele nu potu luá mesurile necesari de a repará unele séu altele defecte in administratiunea bisericeii atunci, candu organele nóstre administrative, cari sunt in nemedilocitu contactu cu poporul nu sunt la inaltínea missiunei loru. In modulu acest'a potu remané neexploatare multe lucruri, ce aru puté servi de medilóce in desvoltarea nóstra bisericesca si scolastica, ér afacerile nóstre curente din parochia se implinescu numai ca „de claca“, fara se produca vre unu folosu credinciosiloru nostri. Tocmai in acést'a consta meritulu ori carei constitutiuni, cá sarcin'a impreunata cu administrarea si promovarea intereselor unei societáti nu este lasata numai pe umerii unui individ, séu alu unei clase, ci ea e concredita societáti intregi. Societatea, de carea vorbim, bisericea este unu organismu, respective unu intregu compusu din mai multe organe, in carele fie care organu si-are rol'a si chiamarea sa speciala, dar o rola chiamata a promová prin activitatea desvoltata in cerculu seu interesele intregului. Indata ce unu organu nu-si indeplinescu functiunea sa cu deplina scumpetate, acést'a se semte, si suferu totu corpulu. Ba cutezámu a dice, cá o neglijentia in functiune, séu o functionare numai din detorintia a cutarui oficiu din parochia póte produce rele fórté mari, cand eugetámu, cá aceste officii traiescu, si lucra nemedilocitu in ochii poporului. Precum in statu comun'a este bas'a, si unu statu numai atunci este in flóre, candu comun'a se bucura de o buna stare: tocma asia se are lucrulu si cu parochi'a. Bisericea numai atunci progresa, cand comun'a se gasesce intr'o buna situatiune.

Principiulu fundamentalu in ori care constitutiune este, ca omenimea se-si conduca, si ingrigésca ea insasi destinele sale asia, precum afla mai bine si mai acomodatú intereselor si impregiurárilor, in cari traiescu. In acést'a consta propriamente libertatea constitutionalá. Acést'a libertate este inse unu cutitu ascutitu datu in man'a unui pruncu atunci, candu celu indreptatitu nu-si pricepe interesele sale si interesele societáti, carei'a apartiene, si se lasa sedusu de advantage parute si momentane.

In nimicu nu poti observá mai bine, incátu s'a ridicatu unu poporu la conscienti'a de sine, ca chiar in alegeri. Alegeriile sunt barometrulu celu mai acomodatú de a puté judecá gradulu de desvoltare si maturitate alu unui poporu. De aceea jóca alegeriile o rola atátu de insemnata in viéti'a ori carei societáti constitutionalí.

Acum se chiama poporul a eserciá unu dreptu constitutionalu insemnatu, a alege pe acei individi, cari sunt chiamati a conduce afacerile parochiei, cari asia dicendu sunt sufletulu parochiei. Nu ne indoimu nici decátu, ba nici nu ne este iertatu a presupune, cá bisericea nu va afla pe barbatii capaci de a ingrigí cu demnitate de interesele parochiei. Esista in fiecare comuna câte o frunte de ómeni, cari potu ocupá cu demnitate functiunea de membri in comitetulu si epitropi'a parochiala. Ei trebuiescu numai

cautati. Chiar in acestu punctu inse se pare, cá se póte observá unu feliu de neglijentia. Multi dintre ai nostri se aréta aci nepesatori, si asia se retragu dela alegeri. In modulu acest'a decidu de multe ori ómeni, ce nu lucra condusi de interesulu publicu, ci mai multu din speculatiune, ér ómenii de bine, ómenii chiamati a paralisá astfeliu de intentiuni remanu pasivi, si fara de nici unu interesu facia de cauzele publice. Trebuie se marturisim, cá ne amu deprinsu a privi in forurile din parochia nisce organe de pucina insemnate, si asia nu ne pré interesámu de ele, séu nu ne interesámu in mesur'a pretinsa de lege, si presupusa de principiile fundamentali ale constitutiunei. Lucrulu sta inse cu totul altfeliu. Organele din parochia au pentru comuna si pentru progresulu ei acea insemnata, ce o avea odinióra senatulu romanu pentru Rom'a.

Din acestu neinteresu provinu multe inconveniente, ce ar puté se fie delaturate atunci, cand amu scí apretiá valórea institutiuniloru nóstre. Comitetulu si epitropi'a parochiala abstragendu dela alte agende insemnate ale loru sunt nesce corporatiuni, de cari este legatu nemedilocitu viitoriulu scólei. Acést'a impregiurare, credemu, este unu motivu de ajunsu, pentru ca se esciteze in noi dorulu de a purcede cu tactulu si precautiunea necesaria intru alegerea individiloru, caror'a le concredemu ceea ce trebuie se ne fie mai scumpu: administratiunea foculariului de cultura alu generatiuniloru viitórie.

Astadi suferu multe scóle de ale nóstre. Invetatorii parte nu sunt dotati conform necessitatiloru si pretensiuniloru, ce au si trebuie se le aiba conform positiunei, ce o ocupa in societate, parte nu-si potu incassá salariile regulatu. Unu altu defectu mare in instructiunea elementara este mai departe cercetarea neregulata a scólei. Tóte aceste pedeci provinu dupa noi numai din functionarea neregulata a comitetelor si epitropieloru parochiali. Este adevératu, cá poporul nostru este suptu si seracitu, ba asia dicendu cade sub jugulu multelor sarcine, ce are a purtá, dar totu atátu de adevératu este, cá in multe locuri provine lips'a de bani pentru sustinerea scólei din lips'a de buna renduíela, din administrarea de multe ori necorecta a baniloru bisericesci si scolari. Apoi fruntasii unei comune, nu ne indoimu, posedu atátea forcie morali, ca se póta face se dispara pe viitoru neregularitáti, ce provinu astazi din cercetarea neregulata a scólei. Nu este iertatu nici decátu a presupune, cá nu amu posede forciele si medilócele necesari spre a puté ridicá scólele nostre confessiionali. O astfeliu de presupunere ne ar conduce la desperatiune. Acést'a ar fi inse chiar o crima facia cu evenimentele, ce le vediurámu chiar in timpulu din urma.

Sperámu, cá esperienti'a trecutului si cuvintele archiereilor nostri, cu cari invita pre credinciosi la actulu alegerei voru fi produsu in fiecarele din noi dorulu de a purcede cu tóta conscientiositatea la acestu actu de atát'a insemnate in viéti'a nóstra bisericesca si scolaria.

Directiunile rele in educatiune.

Educatiunea este o influintiare intru adinsu si precugetata a maiorenlui asupra minorenlui, ca acest'a de sine si prin sine se ajunga la perfectiunea crestinésca. Candu nu suntemu cu destula privire la vr'unu cutare terminu din notiunea acést'a a educatiunei, se nascu fórte usioru unele directiuni gresite, cari impiedeca numai activitatea educativa. Esplicandu falsu *minorenitatea* se nasce :

1) *Educatiunea copilarétia séu prefacuta in jocu*, carea considera obiectulu educatiunei totu ca minorenu, si nu-lu deprinde amesuratu individualitatii la activitate propria. O astfelu de educatiune trece cu vederea gresielele copilului si nu pretinde dela elu implinirea cu acuratetia a detorintieloru, dar nici cá póte s'o face, de óre ce miscandu-se in cerculu distragerii si jocuriloru, degeneréza in nepotismu. Copilulu nu va amblá cu siguritate pe piciórele sale, ér referintiele multifarie ale vietii lu-descuragiéza cu totul, déca voru aparé nainte lui in colóre seriósá, intunecata.

2) In contrarietate cu acést'a stá *educatiunea móle*, carea permite copilulu unele favoruri si placeri, la cari potu contá numai cei mai maturi. Prin asemenea procedura copilulu ajunge pe cale nenaturala la scopu; de comunu este cerbicosu, se revólta pe facia, déca nu i-se implinesce vr'o pofta, si pré usioru se inclina spre abisulu coruptiunei. O astfelu de educatiune domnesce mai cu séma in cercurile aristocratice, unde copilulu e desmerdatu, resfetiatu preste mesura. Parintii insii sunt caus'a caderei si a nefericirii copiiloru loru, cáci nu cunoscú margine in laudele pe facia, iérta tóte pecatele copiiloru loru, si nu se sfiescu a-ii deprinde la mintiuni si apucaturi sirete. In asemenea casuri trebue se esclamánu cu Pestalozzi: „Traiescu intr'o lume, incungiuratu de individi, încátu inzadaru cautu pre tat'a séu pre mam'a.“

3) *Educatiunea despotica* inca considera pre copilu ca purura supusu starei dependinte, din care sermanulu cu greu póte scapá. Spontaneitatea este atacata, ba adesea si nimicita, cáci baiatul e silitu se implinésca cu servilismu dejositoriu ori ce mandate contrarie destinatiunei sale subline. Prin tractarea tiranica, precum e datin'a in dilele nóstre: óre ce am poté alt'a cresce, decâtu mincinosi, ipocriti? Copii, cari se impartasiescu de atare educatiune, potu fi priviti ca si o masina, carea se acomodeza vointiei altor'a. Libertatea e nimicita inca in radecina.

Am disu, cá educatiunea e *influintiare*, si déca nu suntemu cu privire la acést'a, se nascu urmatóriele directiuni rele:

1) *Naturalismulu*. Principiulu acestei directiuni stá intru a subtrage pe copilu de sub influintiele societátii, si a-lu lasá in cursulu liberu alu naturei. Representantele acestei directiuni este Jean Jacques Rousseau, carele si-a desfasuratu principiile sale pedagogice in opulu seu epochalú „Emilu“. Rousseau pune intr'adeveru mare pondu pe educatiune, nu inse pe cea sociala, ci pe cea curatu naturala, acárei detorintia este ferirea baiatulu nevinovatu de influinti'a stricatiósá a ómeniloru si a societátii pline de agitatiuni si pasiuni de totu felulu, si numai pastrarea acestei stári naturale póte fi bas'a adeveratei fericiri. Desfasiura elu acést'a indata la inceputulu opului seu: „Tóte sunt bune, candu esu din manile creatoriului; tóte degeneréza in manile omului.“ Se intielege, cá o astfelu de educatiune póte avé influintia buna numai asupra desvoltárii fizice; dar scimu bine, cá omulu ca fiintia rationala posedé si facultáti intelectuale, cari compunu partea cea mai nobila si tientescu la perfectiunea crestinésca, cátra carea totu omulu trebue se nisuiésca cu zelu si energia, daca voiesce a fi demnu de numele de „omu“. Inse acést'a perfectiune se póte realisé numai si numai prin societate, fara de carea nu esista vietia spirituala. „Impellimur a natura, ut prodesse velimus quam plurimis, imprimisque

docendo rationibusque prudentiae tradendo“, — dice fórte la locu Cicero. Ér marele Kant astfelu se pronuucia: „Omulu numai prin ómeni se póte educá, prin ómeni cari insii sunt educati“. Se stergemu societatea, si tóte puterile spirituale vescediescu, se asuprescu ca si candu n'aru mai fi fostu.

2) *Intellectualismulu*, care si-pune de problema cultivarea intielegintiei negligendu celelalte calitáti spirituale. Representantele acestei directiuni a fostu Basedow. Acést'a directiune nu conduce la scopu, cáci perde din vedere *educatiunea generala*, carea pretinde ca puterile fizice si spirituale se fia desvoltate si perfectionate in unitate, in totu si preste totu, si astfelu educatiunea se face din omu ceea ce elu este, si nu ceea ce nu e. Am lucrá in contra destinatiunei nóstre daca cultivámu o putere óre care in detrimentulu celorlalte. Causule multoru neajunsuri si nefericiri jacu mai elesu in desconsiderarea educatiunei generale. Si chiar in timpulu nostru, trebue se observámu cu dorere, cum se sporesce legiunea *semi-ómeniloru*, cari in lips'a de cultura generala, traiescu numai spre daun'a loru propria. In contra educatiunei unilaterale cum e si cea profesata de Basedow, s'a sculatu cu totu dreptulu Rousseau aretandu starea trista a acestei directiuni cam in urmatóriele:

„Educatiunea omului se stée cu aceea in consonantia, ceea ce este omulu, si nu cu ceea ce nu e. Séu dóra nu vedeti, cá educandu pre omu unilateralu, numai pentru o cariera, lu-faceti neaptu pentru ori care alt'a, si ati conclucratu numai la nefericirea lui, in casu déca fericirea capriciósá si-a intorsu spatele? Óre póte se esiste ceva mai ridiculosu decâtu acelu domnu mare, carele a seracitu si nu e in stare nici in miser'i'a sa a abdice de prejudetiele naserii sale? Esista ceva mai dejositoriu, decâtu unu avutu scapatatu la cersitoria, carele aducendu-si aminte de dispretiulu si neajunsurile sale, se simbiesce mai amaritu intre ómeni? Celu mare devine micu, celu avutu seracu, monar-chulu póte fi supusu. Si óre sunt aceste lovituri ale sortii átátu de rare, ca voi se poteti contá cu siguritate a fi crutiati de ele? Ne apropiámu invederatu de o crisa, de seclulu revolutiuniloru. Cine ve póte garantá ce se va alege atunci din voi? Ceea ce ómenii au creatu, éراسi ómenii potu nimicí. De ce se va apucá atunci in miser'i'a sa acelu satu rapa, pe carele l'ati educatu numai pentru pompa si domnia? Ce sórte va ajunge in seraci'a sa pe acelu aredatore generalu, carele se pricepe a traí numai din auru? Ce va fi din acelu omu simplu, carele rapitu de tóte, nu póte incepe de sine nimica, si-si cufunda intréga fiinti'a la unu ce lui de totu strainu? Fericitu este atunci acél'a, carelare taria a repasí voiosu din carier'a, carea si-a intorsu spatele, si remane omu adevératu in contra sortii! Prémarésca-se, si inaltia-se in continuu acelu rege, carele, in casu de va fi devinsu, preferesce a se ingropá sub ruinele tronulu seu, eu lu-potu numai despretiui; recunoscú, cá éssistinti'a lui este legata de corón'a sa, si cá elu nu e nimica, déca nu e rege. Celu ce o perde, si póte abdice de ea, acél'a se innaltia asupra corónei. Intr'adeveru, de o suta de ori mi-mai place de acelu rege din Siracusa, carele a devenitu invetiatoriu, si de cunoscutulu rege din Macedonia, carele amaru si-a sustienutu viet'i'a ca scrietoriu in Rom'a, decâtu de unu nefericitu Tarquin, carele nu scie de ce sè-se apuce cum si-a perduitu domni'a, séu de acelu preten-dentu*) ale celoru trei regate, carele ca jocarei'a fia caruia a retacitu dela curte la curte, cerendu pretotindenea ajutoriu si intimpinandu pretotindene recéla, cáci elu a invetiatu numai o chiamare, carea nu este mai multu in potestatea lui.“

Aceste cuvinte subline ale marelui pedagogu restornu din destulu directiunea intellectualismulu.

3) *Pietismulu* purcede din dogm'a, cá natur'a omenésca e corupta prin pecatulu stramosiescu, si numai prin pietate si disciplina stricta se póte in cátu-va indreptá.

*) Principele Carolu Eduardu, nepotulu lui Jacobu II., regele din Englitera, detronatu la anulu 1688. Aut.

Religiositatea mai înainte purcésa din inima si convingere, a degeneratu cu timpul in mecanismu si in batjocura. Reprezentantele acestei directiuni a fostu Augustinu Francke.

S'a dísu, cá scopulu educatiunei este: *perfectiunea crestinésca*. Candu adoptámu unele idealuri mai unilaterale si neclare, atunci se nascu urmatoriile directiunei rele:

1) *Utilitarismulu*. Acest'a in locul unui scopu sublimu, idealu, pune totu pondulu pe unele scopuri trectorie, cari se baséza pe folosulu relativu, asia pe *eudemonismu*, (viétia usióra, traiu bunu). Educatiunea are se nisúesca intr'acolo, ca omulu se devina cetatianu bunu, dar totodata sè se si bucore de viétia sa, va se díca, sè-i asigurámu unu traiu dulce. Acést'a directiune e fórte gresita, cáci perde din vedere adeveratulu scopu alu omului. Perfectiunea de sine nu suna numai pentru presinte, ci pentru viitoriu. „Noi nu ajungemu nici candu la scopulu omenimei, cáci acestu scopu merge totu mai înainte, progreséza cu cátu progreséza omenimea,“ — díce Menzel. Educatiunea trebuie sè se nevoiesca, ca omulu se fia educatu pentru unu venitoriu pe cátu se póte de fericitu.

2) *Materialismulu*. Materialismulu esplicandu tóta lumea esterna si interna din modificarea materiei, nu posede acele principie fundamentale, pe cari se cladesce posibilitatea si necesitatea educatiuni. Materialistii punu unele scopuri de totu contrarie destinatiunei omenesci, prin urmare nici nu se potu mandri cu vr'o directiune salutaria. Moral'a si religiositatea peru cu totul, si de unde lipsescu aceste, de acolo a disparutu libertatea, indestulirea si cu acést'a dinpreuna si fericirea. „Materialismulu nu numai cá e absurdu, dar este si periculosu,“ — díce cu totu dreptulu Thiers.

Dr. Lazaru Petroviciu,
professoru.

Santirea unei biserici.

Nu póte fi mai mare bucuria pentru fii credinciosi ai unei biserici ca atunci, candu vedu o dorintia a mosiloru si parintiloru lor — dupa unu intervalu de aprópe jumetate de seclu realizata. Erá anulu 1830, cand fii bisericii ort. din Chisdi'a — prin arbitriulu si poterea impregiurárilor de atunci au fost scosi din biserica lor, si biserica s'au ocupatu de greco-catolici. Pucinii poporeni remasi in credintia strebuna cu inimile amarite, fura siliti a tiené cultulu divin in o casa inchiriata. In acésta grea situatiune remasese bietiloru credinciosi numai sperantia, acelu bunu mare, ce nu-lu denéga nici odata provedinti'a muritoriloru, cari credu intrens'a. Acésta sperantia dupa unu timpu indelungu se realisá acum. Fiiloru remasi credintiosi religiunii strebune, de si au intimpinatu multe pedeci, li-succese prin parintésca ingrigire a bunului loru protoparinte tractualu, domnulu *Joan Tieranu* a mijloci dela fostulu episcopu diecesanu, parintele Procopiu Ivacicoviciu inca in anulu 1866 binecuventarea archierésca, si a li aduná din intréga dieces'a spre scopulu zidirei unei biserici unu ajutoriu de 206 fl. v. a. care capitalu dupa 12 ani crescuse la sum'a de 305 fl. 50. Totu spre scopulu acést'a Ilustritatea sa, parintele episcopu actualu Ioanu Metianu a ajutoratu zidirea bisericei cu 200 fl. v. a. din fondurile diecesane; dar fiindu aceste sume mici, credintiosii fii de nou rogara pre domnulu protopresviteru, ca se intrevina la posessorulu comunei, la Escelenti'a sa baronulu de Sin'a, se li-ajute, ca se finésca zidirea bisericei. — Nobilulu proprietariu numai de-cátu facú dispusetiunile necesarie, ca din cass'a propria sè-se spezeze atât'a, catu este de lipsa pentru finirea bisericei — si acum acei fii sunt mangaiati, cá ii-a invrednicitu Ddieu a vedé biserica loru gat'a si santita.

Díu'a de 17 Decembre vá fi o di de placuta suvenire, nestérsa din inimile locuitoriloru ortodocsi din comun'a amintita. La 6 óre diminéti'a bubuitulu trascuriloru anuncia santirea casei lui Ddieu, la care actu dlu prot. Ioanu

Tieranu a inceputu a inaltia rogatiuni ferbinti catra Ddieu. Dupa santire a urmatu rogatiunea de diminéti'a (utreni'a). La 8^{1/2} óre in presentia unui numeru considerabilu de crestini s'a inceputu sant'a liturgia, carea se finí cu o cuventare frumósa luandu de tema; „Tie se cuvine cantare Ddieule in Sionu.“ In acést'a cuventare enumerá veteranulu protoparinte fazele suferintiloru din trecutu. In totu decursulu cuventarei se potea observá pe fetiele multor'a, — lacrimi de bucuria. — La finea cuventarei Dlu protopresbiteru a intonatu in espresiuni alese pentru Majestatea Sa, pré gratiosulu imperatu si rege apostolicu, Franciscu Iosifu I si pentru august'a casa domnitória, poffindu-le dile indelungate si fericite; — pentru Escelenti'a Sa Présantitululu dnu Arhiepscopu si Mitropolitu; pentru Ilustritatea S'a, dlu episcopu diecesanu; pentru binefacatorii si ajutorii bisericei, ilustr'a familia de Sin'a; pentru parochulu si intréga comun'a bisericesca, la care corulu de repetite ori cantá: „multi ani.“

Dupa finirea santei liturgii dlu protop. mai tienú unu parastasu pentru repositiiu patroni ai bisericii, baronii Simeonu si Georgiu de Sin'a.

In fine nu potu trece cu vederea si a nu aduce cu asta ocaziune si multiumita publica, dlui protoparinte *I. Tieranu* pentru neobositulu zelu si ostenele puse pentru fii sei din Chisdi'a, dómnei Elen'a Tieranu protopresbiterésca, nobilei familii de Fogarasi, dnei Iulian'a Popoviciu, familiei St. Antonoviciu, dlui Ioanichiu Iónaviciu, Stanchei Tomii din Lipov'a si dlui G. Suciú, dnei Elen'a Suciú, dsióreloru Ev'a si Flóre Suciú din Labasintiu, carii pentru infrumsetiarea stei biserici au donatu: icóne, lumini, ta maie, acopereminte pe stulu presto!u, perdele la usi, acopereminte de daru, masaie, ornate preotiesci si bani. Dea ceriulu ca acestu nou Sionu se mangaia pentru eternitate pre fii sei; — ér binefacatoriloru in numele credintiosiloru din Chisdi'a — le poftescu viétia indelungata si norocósa.

Traianu.

Catra anulu nou 1879.

Dilele tata-ne teu adi chiar in mediu de nópte
Se sfarsira si trecura ca si niste siópte,
Cari fiindu numai de gele si de lacrimi — pline
A gandi mai multu la ele nici nu ne mai vine.

Da, batranulu „siepdedieci si optu“ a fostu, adi nu-í
Elu trecú in lumea négra a trecutulu,
Si de-acolo nu mai póte 'ntórce ér' la noi,
Dar' nici Dumnedieu nu-lu lase-a 'ntórce ér napoi!

Cá 'n viétia sa intréga nu ne-a bucuratu,
Ce ni-a datu, pucinu ni-a datu, si éra-si a luatú;
Ni-a adusu pe capu bataia, chinuri, si nevoi,
Nori grei, si-acestea tóte le lasá pe noi!

Noi in tine-avem credintia si sperantia noua
Anule-o mia optu sute siepte dieci si noue,
Ce sosi-si din departare 'mpinsu de viitoriu
Se ni fii in a ta viétia si tu domnitoriu!

Deci ocupa-ti dara tronulu, si-apoi nu lasá,
Ca se tréca nici o clipa din viétia ta,
Fara ca se nu ni-aduca noue bucuria,
Ori se nu ne'partasiésca'n ceva veselia.

Gubernéza cu prundintia si cu 'ntieleptiune
Si urmasiloru tei tu premergi cu fapte bune,
Cari se fie urmarite nu numai de ei,
Ci si chiar de stranepotii urmasiloru tei!

Tatalu teu a fostu tiranu, nimicu nu ne-a crutiatu,
Ce-amu avutu, ce amu castigatu, elu totu a mancatu;
Inse tu regente nou, se fii mai creditiosu,
Mai alesu catra romani se fii marinosu!

Tu se fii mai bunu in tóte, de câtu tat'a teu,
De câtu mosiulu si stramosiulu si strebunulu teu,
Tu se-aduci intre popóre pace, infratire,
Si se lasi in urm'a ta pre toti in multumire!

Dée Dumnedieu se fii tu pe cum eu dorescu:
Se fii plinu de darurile Tata-lui cerescu,
Se le versi asupra nostra deminétia, sér'a.
Precum vérsa ceriulu plóia colea primavér'a!

Ionu Tripa.

D i v e r s e.

= **Referitoriu la invetia mentulu religiunei.** Ministrulu regiu ungurescu de cultu si instructiune publica a emis dilele trecute catra autoritátile competente o ordinatiune, in carea se dispune, ca pe viitoriu catechetii tuturor confesiunilor dela scóle medie, se li se dea in edificioru institutelor localitate deosebita, pentru propunerea religiunei, se devina membri ai colegiului profesoralu. Ca atari se fie invitati si sè aiba votu in siedintiele corpului profesoralu. Eexceptiuni dela aceste dispusetiuni ministeriali se potu face numai cu scirea si invoirea ministrului in casuri, unde subverséza motive grave.

= **Imperatul Vilhem** a adresatu rectorului univertitátii din Greifswald o scrisóre, ca responsu la felicitárele adresate cu ocaziunea întórcerei sale la Berlin, in care exprima ideile emise de elu in discursulu catra primariulu din Berlin. Suveranulu Germaniei róga universitatea a respandí acésta convingere: „cà cultur'a scientifica a inteligentiei nu este de ajunsu pentru a ridicá nivelulu moralu alu omului“, si exprima speranti'a, cà daca acésta convingere in adeveru se va respandí, natiunea germana va affá semtieminte capabile de a resfrange incurcaturile dilei. „Timp“.

= **Balu romanu in Aradu.** Tinerimea din Aradu a decisu in o adunare tienuta in dilele trecute a arangiá unu balu romanu in Aradu. Spre scopulu acest'a a alesu unu comitetu, carui'a i-a incredintiatu arangiarea acestei petreceri. Venitulu curatu alu balului l'a destinatu tinerimea in favórea alumneului instituitu pe langa institutulu pedagogicu-teologicu romanu ortodocsu din Aradu. Succesulu ce l'a obtienutu intr'unu siru lungu de ani balurile romane arangiate de tinerimea nóstra din Aradu, ne indreptatesce a sperá, cà si in anulu acest'a balulu, ce se prepara cu atát'a zelu va fi cercetatu de romanii din Aradu si giuru câtu se póte mai bine. Erá o placere anii trecuti a vedé in sal'a prima din orasiulu nostru intrunita intréga inteliginti'a din locu si giuru, ba ici colí'a unele familii si din alte comitate. Sunt pucine ocaziunile, ce ni se presentéza spre a convení si a ne cunósce mai cu séma in aceste timpuri grele. De acea salutámu cu placere decisiunea tinerimei de a ne pregati o séra placuta, unu momentu de distractiune, in care se putem uitá barem pentru câteva ore de multele grigi si greutáti ale vietii. Balulu se va tiené conform decisiunei luate de comitetulu tinerimei in prim'a sa siedintia Joi, in 13 Februaru c. n. a. c. Persónele, ce constituiescu comitetulu ne sunt destula garantia pentru splendórea si bun'a reusita a acestei petreceri, ér scopulu celu nobilu, pentru care se arangiéza, ne face a crede, cà nu-i va detrage niminea denariulu seu.

= **Balu romanu in Sas-Sebesiu.** Corpulu invetiatorescu din Sas-Sebesiu in Transilvania va arangiá in 18 Ianuariu a. c. stilulu nou unu balu in sal'a la „Leulu de Au-

ru“. Venitulu balului este destinatu pentru inmultirea bibliotecei dela scóla romana din Sas-Sebesiu. Preciulu unui biletu de intrare este pentru persóna 1 fl, pentru familia 2 fl. Acésta întreprindere a unui corpu didacticu merita de siguru a fi imbracisata cu caldura de publiculu romanu. Ea are mari avantaje. Ne face, se ne cunóscomu, se convénim pe terenulu socialu, unde ne lipsescu inca multe, ne da ocaziune de petrecere, si sperámu cà va dá si unu modestu venitu pentru bibliotec'a unei scóle romane.

= **Alegeri noue de senatori in Franci'a.** In 5 ale lunei Ianuariu c. n. a. c. se intemplara 75 de alegeri de senatori, iesiti din senatu prin sórte in sensulu constitutiunei, si se completara 7 locuri de senatori devenite vacante prin mórte, cu totulu 82 de alegeri. Tóta lumea si-indreptase atentiunea asupra actului de atát'a importantia pentru statulu francezu. Intr'aceea inse telegramele respandite din Paris in tóte partile adusera scirea, cà alegerile de senatori au esitu de asta data peste acceptare in favórea republicanilor. Din 82 de senatori alesi, 65 sunt republicani si numai 16 conservatori. Dupa rezultatulu acestor alegeri senatul Francii va constá din 176 republicani si 119 conservatori. Republicanii au in modulu acest'a o majoritate, cum nu o au mai avutu pana acum. Astfeliu cestiunea forme de guvernulu in Franci'a se pare a fi decisa acum definitiv.

= **Tarifa nou pentru despesie.** Intre ministrulu de comerciu din Ungari'a, si celu din Austri'a se tractéza de urcarea tarifei pentru despesiele telegrafice. Motivulu acestei urcári se dice, cà este deficitulu ce-lu are oficiulu telegraficu, si carele in anulu acest'a se urca la sum'a de 300,000 fl. v. a. Dupa nou'a tarifa se va plati pentru fiecare telegrama o tacesa de 24 cruceri fara privire la numerulu cuvintelor. Pe langa acésta tacesa se va mai solvi pentru fiecare cuventu din depesie câte doi cruceri. Astfeliu pentru o depesie de 10 cuvinte se va plati 44 cr., pentru un'a de 20 cuvinte 64 cr. si asia mai departe. Dupa acésta tarifa se urca preciulu la despesiele mici, si scade la cele mari. Acésta tarifa se va introduce câtu mai curendu.

= **O strada acoperita cu sticla.** Se vorbesce la Londr'a de a se acoperi *strad'a Regent's street* pe dintregulu cu o invetória de sticla, carea ar pune astfeliu acésta strada la adapostulu oricarui'a ventu, plóia, ori zapada. Pe timpulu noptii acésta arcada va fi iluminata cu sori electrici proiectandu lumin'a din sus injos.

= **Numerulu slaviloru.** „Pesti Napló“ ne presentéza numerulu slaviloru in urmatórele cifre:

Rusi	53,470.000
Poleni si ruteni galitieni	12,041.000
Boemi si Moravi	5,106.000
Bulgari	6,200.000
Croati si Dalmatini	1,424.000
Sloveni	1,260.000
Totii si ruteni, din Ungari'a	2,200.000
	<hr/>
Laolalta	85,503.000

= **Art'a dentistului.** Art'a de a pune dinti o cunosceau si Romanii cei vechi, si o perfectionasera câtu se póte de bine, cà Romanele cele bogate, cari se serveau de câte unu cardu de sclave, candu si-faceau toalet'a, puneau mare pretiu pe dinti curati si frumosi, si dau multi bani pentru dintii cei pusi, cari erau din osu de elefantu. Cu apunerea imperiului romanu decadiù si acést'a arta importanta, ca multe alte inventiuni, in decursulu evului mediu. In dilele nóstre art'a dentistica nu numai, ca a reinviatu, dar a si facutu in timpu scurtu progrese considerabile, cum ne arata unu articulu din „Le Siècle“ tradusu de „Rom“, si s'a perfectionatu astfeliu, încátu imitéza natur'a intr'unu modu perfectu, punendu dinti artificiali mai usiori si mai tari. Inse pe langa tóte progresele cari le-a facutu art'a dentistica. totusi ganosi'a nu se vindeca mai bine cá altadata, si

tochmai gaunosi'a este caus'a doreriloru, ce adeseori sunt cumplite. Gaunosi'a este umeda si sèca, cea umeda causèza dureri mai mari, si strica dintele mai repede, cea sèca røde dintele mai incetu si suferinti'a este mai mica, ba se pòte chiar si curmá. In remasiile gaunosiei s'a constatatu chiar presinti'a unui criptogamu si a unui infusoriu. Pe trei cali pòte omulu scapá de dorerea causata de gaunosire: a linisci dorerea, dèca esiste, a scòte dintele seu partea bolnava si a implé gaur'a. Pentru a vindecá dorerea de dinti se aplica: opium, chloroformu, canforu, creosota, piretra, cuiosior etc. Tòte acestea sunt numai paliative, si se pòte ca a dóa di se fie mai mare dorerea. Astadi nu mai dicu dentistii buni: *scòte-ti* dintele gaunosu, ci: *vindeca-lu*. Cumu vindeca astadi dentistii dintele gaunosu? forte simplu. Scotu gaunosi'a cu diferite instrumente, si apoi baga in gaura nisee fòie de metalu fòrte subtire; séu o compositiune ce se intarese iute. Acést'a se numesce in dentistica a „*plumbui*“ unu dinte; Operatiunea plumbuirei inse nu e asia de simpla, cum se pare, càci se receru multe de tóte la esecutarea acestei operatiuni, asia visite, spese si timpu, ba de multe ori se intempla, cà operatiunea nu succede. Astadi, dupa o metoda americana, nu se mai „scotu“ dintii: se „culegu“, dupa pitórésca espressinne a celebrului siarlatanu Duchesne. Acést'a facuta, dentistulu curatia dintele, lu-face frumosu, imple gaur'a, si'lu pune éra la locu in alveol'a s'a; este o adeverata implantare. Implantarea nu-i operatiune nóua, ci fòrté vechia, dara se uitase cu totulu, cá multe alte lucruri, ce le-a practicatu cu bunu succesu lumea antica. — Asia si-spargu fisicii moderni capulu, cá sé affe ce a fostu foculu grecescu, cu care au arsu Grecii flot'a Arabiloru in faci'a Constantinopolei, si cum a manipulat Archimede cu oglindile in portulu Seracusei, de a arsu corabiile Romaniloru. Metod'a cea nóua consta dar in urmatórele: 1. scóterea dintelui bolnavu. 2. Curatirea si implerea gaurei. 3. Reintegrarea dintelui la loculu lui. Peste 10—12 dile dintele s'a altuitu, si-a reluat soliditatea si functiunea, si este vindecatu. „*Scóteti, impleti*“ si *altoiti*“; éca devis'a cea nóua a tuturor dentistiloru. G. T.

— **Numerulu presente** din caus'a serbatorii anului nou apare exceptionalmente Luni'a.

Unu juristu

3—3.

absolutu — romanu — cu esamenu de a poté fi improcolatu, pe langa conditiuni favorabile pòte fi aplicatu delo cu la Dlu Eméricu Várnay advocatu in Zsombolya, Comitatulu Torontál. Desluciri la respectivulu, séu la Suetoniu Petrovitiu parochu in R. Kécsa.

Anunciu.

3—3.

La notariatulu comuneloru Mandrulocu si Ciciriu, se cèrca unu adjunctu versatu in afacerile notariale. Salariu anualu 150 fl. v. a. viptu si cartiru la notariulu respectivu.

Nru 2661
692 scol.

Publicatiune.

1—3.

Neivindu-se recurrenti la statiunile invetiatoresci Lazuri si Dumbrava din protopresbiteratulu Halmagiului se mai escrie si acestu Concursu pentru indeplinirea loru. Fiecare e dotata cate cu 200 fl. 5. orgii de lemne, cortelu, gradina sel. Recurentii suntu provocati se-si trimita recursele la concernintele protopresbiteru Ioanu Groza pana in 20 januarie 1879.

Aradu, 21. decembre, 1878.

Consistoriulu eparchialu.

Concursu.

3—3.

Se escrie concursu pe statiunea de invetiatorésa la scol'a de fete nou infiintata din comun'a *Ecic'a-romana* (Román Ecska) protopresbiteratulu B. Comlosiului, Cottulu Torontál, cu terminu de alegere pe **21 Ianuariu** 1879 vechiu.

Emolumintele anuali sunt: 300 fl. v. a. si cartiru liberu cu gradina de legumi.

Recurentele sunt pòfite asi trimita recursele instruite conformu stat. org. pana la diu'a de alegere Domnului protopresbiteru si inspectoru scolariu Vincentiu Sierbanu in Banat-Komlos, Torontál. Comitétulu parochialu.

In contielgere cu protopresbiterulu tractualu: **Vincentiu Sierbanu**, inspectoru.

2—3.

Pentru deplinirea statiunei invetiatoresci dela scol'a greco-orientala confes. din comuna *Capetu*, protopresbit. Jebeliului, Cottulu Timisiului, se escrie concursu pana la **ultima Ianuariu** 1879.

Emolumentele sunt: Salariulu anualu in bani 110 fl. v. a. 12 meti de gráu, 12 meti de cucuruzu, 6 metri de lemne, 2 $\frac{1}{2}$ jugere pamentu aratoriu, si quartiru liberu cu gradina de $\frac{3}{4}$ de jugeru, si dela inmormentari unde va fi pòfitu 20 cr.

Doritorii de a ocupá acestu postu au a-si adresá recursele, instruate conformu stat. org. cu atestatele necesarie, comitetului parochialu si a le tramite D. protop. *Alesandru Joanovicu* in Jebeliu pana la terminulu prefriptu. **Capetu** en 18 Decembre 1878. Comitétulu parochialu.

In contielgere cu protopopulu tractualu.

2—3.

Pentru ocuparea postului de invetiatoriu la scol'a conf. romana din comun'a *Valeaboului*, protopres. Caransebesiului, se publica concursu cu terminulu prescriu.

Dotatiunea anuala este: 210 fl. plata ficsa, 15 fl. pentru servitoriulu scólei, 6 fl. pentru scripturistica, 12 fl. pentru participarea la conferintiele invetiatoresci, 6 metrii lemne de focu pentru sine si 4 metrii pentru incaldirea scólei; apoi 2 jug. livada, quartiru liberu cu gradina de legumi si dela totu mortulu 10 cr. pentru oculata; éra 12 fl. pentru provederea cantoratului la inmormentarile de peste anu.

Cei ce dorescu a ocupá acestu postu au se substérna prin scaunulu protopresbiteralu petitiunile adjustate cu testimoniile prescrie de stat. org. si de normativele ven. Consistoriu, adresate sinodulu parochialu pana in **30 de dile**.

Valeaboului in 4. Decembre 1878 din siedintia

Comitetului parochialu.

In contielgere preot. tractual.

3—3.

Pentru deplinirea statiunei invetiatoresci din *Radmanesci*, protopresbiteratulu Lipovii, Comitatu Carasiului, se escrie concursu cu terminu pana la **7 Ianuariu** stil. vechiu 1879. in care di va fi alegerea.

Emolumintele suntu: 133 fl. 36. cr. val. aust. 12. meti gráu, 20. meti cucurudiu in bómbe, 4. jugere pamentu, 1. fenatiu si 3. aratoriu — 8. orgii lemne de focu din care are a se incaldí si scól'a; camara si stalau, si dela inmormentari unde va fi chematu 20. cr.

Doritorii de a ocupá acésta statiune suntu avisati recursele loru instruate in sensulu statutului Organicu si adresate comitetului parochialu ale trimita la subscrisulú in Vizm'a p. u Székas, si pana la diua de alegere au se se presinte in vreo Dumineca séu serbatóre la biseric'a din Radmanesci spre a-si aratá desteritatea in cantu si tipicu. **Radmanesci** 7. Decembre 1878. Comitétulu parochialu.

In contielgere cu mine: **Procopiu Lelescu**, Inspectoriu scolariu.